

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามวิถีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
Budget management of educational institutions according to the philosophy of
sufficiency economy

ทองหมูน น้อยนนท์

วิทยาลัยชุมชนยโสธร

Thongmoon Noinon

Yasothon Community College

Email: thonmoon2500@gmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่ช่วยให้การจัดสรรและใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ แนวทาง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดหลัก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาควรดำเนินการภายใต้หลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน โดยเน้น การมีส่วนร่วมของบุคลากร การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการจัดหาทรัพยากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงบประมาณยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและติดตามผล ข้อเสนอแนะที่สำคัญจากการศึกษานี้ ได้แก่ (1) การพัฒนาแผนงบประมาณที่ตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาอย่างแท้จริง (2) การส่งเสริมให้สถานศึกษามีแหล่งรายได้เพิ่มเติมเพื่อลดการพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐ (3) การสร้างระบบตรวจสอบและประเมินผลที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรถูกใช้อย่างเหมาะสม และ (4) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางงบประมาณ ดังนั้นการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายในการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงทางการเงิน และเสริมสร้างความยั่งยืนของสถานศึกษาในระยะยาว

คำสำคัญ: การบริหารงบประมาณ, สถานศึกษา, เศรษฐกิจพอเพียง.

Abstract

Budget management of educational institutions according to the Sufficiency Economy Philosophy is a guideline that helps budget allocation and spending to be efficient, transparent, and sustainable. This research aims to study the principles, guidelines, and factors

affecting budget management of educational institutions by using the Sufficiency Economy Philosophy as the main conceptual framework. The results of the study show that budget management of educational institutions should be conducted under the principles of moderation, reasonableness, and immunity, emphasizing personnel participation, efficient use of resources, and sustainable resource acquisition. In addition, the use of information technology in budget management helps increase efficiency in management and monitoring. Important recommendations from this study include (1) developing a budget plan that truly meets the needs of educational institutions; (2) promoting educational institutions to have additional sources of income to reduce dependence on government budgets; (3) creating a transparent and fair monitoring and evaluation system to ensure that resources are used appropriately; and (4) promoting cooperation between educational institutions and communities to create budget security. Therefore, budget management of educational institutions according to the Sufficiency Economy Philosophy is a guideline that can help educational institutions achieve their goals in budget management effectively, reduce financial risks, and enhance the sustainability of educational institutions in the long term.

Keywords: Budget management, educational institutions, sufficiency economy.

บทนำ

การบริหารงบประมาณเป็นกระบวนการสำคัญของภาครัฐและองค์กรทุกประเภท ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานงบประมาณ, 2563) อย่างไรก็ตาม ในบริบทของเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลักการบริหารงบประมาณที่เน้นการเติบโตอย่างต่อเนื่องอาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องนำแนวคิดที่คำนึงถึงความยั่งยืนมาใช้ ซึ่งหนึ่งในแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายคือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2542) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นความสมดุลในการพัฒนา โดยมีหลักสำคัญสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งต้องมีเงื่อนไขของความรู้อุและคุณธรรมควบคู่กัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) หลักการดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงบประมาณเพื่อสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในระยะยาว การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงบประมาณ มีความสำคัญต่อการลดความเสี่ยงทางการเงิน และการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงมักมีแนวทางในการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ

และสังคม ลดความฟุ่มเฟือย และเสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับวิกฤตต่างๆ (กองทุนการเงินระหว่างประเทศ, 2564)

การบริหารงบประมาณตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค ในระดับมหภาค รัฐบาลสามารถใช้แนวคิดนี้เพื่อวางแผนงบประมาณให้สมดุล ไม่ก่อหนี้สินเกินความจำเป็น และกระจายงบประมาณให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในระดับจุลภาค หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถบริหารงบประมาณโดยใช้หลักพอประมาณและคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) นอกจากนี้ การบริหารงบประมาณตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม (United Nations, 2020) แนวทางนี้ช่วยให้การบริหารงบประมาณสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์แนวทางการบริหารงบประมาณตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาทั้งด้านนโยบายภาครัฐและกรณีศึกษาขององค์กรต่างๆ รวมถึงอุปสรรคและแนวทางในการปรับใช้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงประโยชน์ของแนวคิดนี้ในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าหลายประเทศเริ่มให้ความสนใจกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะประเทศที่เผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจและปัญหาหนี้สินภาครัฐ แนวคิดนี้ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเงิน (World Bank, 2021) ในส่วนของประเทศไทย มีตัวอย่างองค์กรที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และประสบความสำเร็จ เช่น การจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงมหาดไทย, 2563) กรณีศึกษาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จริงในระดับปฏิบัติ

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรทางการเงินของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ซึ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ประกอบด้วยสามหลักการสำคัญ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง พร้อมทั้งเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม การบริหารการเงินสาธารณะ ที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายขององค์กร อาจมีการพูดถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์ การวางแผนและดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ การบริหารความเสี่ยง การประเมินและจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือและสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ การนำแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงบประมาณของ

สถานศึกษา จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงบประมาณที่สามารถสร้างความ มั่นคงและความยั่งยืนให้แก่ประเทศ โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชการที่ 9 เคยให้หลักเกณฑ์ไว้ เป็นแนวทางหลัก ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา สามารถรับมือกับความท้าทายทาง เศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางหลักในการทำงานให้กับผู้บริหาร สถานศึกษาในอนาคตต่อไปเช่นเดียวกัน

การบริหารงบประมาณในสถานศึกษา

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณในสถานศึกษานั้น มีนักวิชาการอธิบายเรื่องนี้ไว้ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

พนาวัลย์ คำศรีทวีวัฒน์ (2567) อธิบายว่า สถานศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อผลิตนักเรียน นักศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความ เป็นไทย มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความหมาย หลักการ แนวคิดทฤษฎี องค์ประกอบงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวถึงการบริหารงบประมาณว่า การบริหารงบประมาณของ สถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความกล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้ ยึดหลักการ บริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานได้กำหนดขอบข่ายภารกิจของการ บริหารงบประมาณ ไว้ดังนี้ 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อ การศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

อำนาจ ทองโปร่ง และ ศิริพงษ์ เสาภายน (2547) ได้ให้ความหมายการบริหารงบประมาณว่า หมายถึง แผนการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่แสดงในรูปตัวเงินที่เสนอต่อรัฐสภาในช่วงระยะเวลาหนึ่งกล่าวคือรัฐบาลจะ เสนอบประมาณในรูปของร่างกฎหมายต่อรัฐสภา เพื่อขออนุมัติดำเนินการต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลซึ่ง ในแต่ละประเทศจะมีกฎหมายกำหนดไว้ว่ารัฐบาลจะต้องทำหรือเสนอบประมาณอย่างไร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2549) การบริหารงบประมาณหมายถึง การคิดหาวิธีการใช้ ทรัพยากรและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามภาระหน้าที่ตามแผนงานโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้ งบประมาณให้น้อยที่สุดก่อให้เกิดประ โยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง แผนการดำเนินงาน ตลอดจนวิธีการที่ผู้บริหารหรือ หน่วยงานองค์กร ได้มีการจัดเตรียมวางแผนอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ในการใช้ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุตาม

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงหลักประสิทธิภาพโปร่งใส ประหยัด คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณในสถานศึกษานั้น มีนักวิชาการอธิบายเรื่องนี้ไว้ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ศศิวิมล มีอำพล (2543) งบประมาณ หมายถึง แผนการดำเนินงานที่แสดงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในรูปตัวเลข อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ขององค์การใดองค์การหนึ่ง สำหรับระยะเวลาหนึ่ง เพื่อนามาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานในอนาคต และควบคุมการดำเนินงานในปัจจุบัน สอดคล้องกับ ราชบัณฑิตสถาน (2530 : 202) ให้ความหมายไว้ว่า งบประมาณ หมายถึง บัญชีหรือจนวนเงินที่กำหนดไว้เป็นรายรับและรายจ่ายรวมทั้ง อินสอน บัวเขียว (2537 : 164-167) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง แผนการดำเนินงานของกิจการใดกิจการหนึ่ง ที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับระยะเวลาหนึ่งในอนาคต

การปฏิรูประบบงบประมาณของประเทศไทยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม จนกระทั่งปี พ.ศ.2539 สำนักงบประมาณได้จัดทำแผนปรับปรุงระบบงบประมาณ เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรภาครัฐ โดยการกำหนดเป้าประสงค์พันธกิจและวิสัยทัศน์ของกระบวนการงบประมาณ บทบาทภารกิจและวิธีบริหารงานในแต่ละขั้นตอนไว้อย่างชัดเจน นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของระบบงบประมาณไทย กระแสการเปลี่ยนแปลงระบบงบประมาณ มีความเด่นชัดมากขึ้นเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ พ.ศ.2540-2544 โดยปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและวิธีการบริหารงานภาครัฐ ระบบงบประมาณการเงินและพัสดุ ระบบการบริหารบุคคล กฎหมายและวัฒนธรรมการทำงานและค่านิยม โดยนำหลักธรรมาภิบาล (Good governance) ประกอบด้วยหลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาใช้ในการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณได้มีมาตรการให้สำนักงบประมาณศึกษาการใช้จ่ายทรัพยากร การลงทุนภาครัฐและการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณโดยจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรภาครัฐที่ผ่านมาและปรับปรุงระบบงบประมาณ โดยมุ่งเน้นให้การจัดสรรทรัพยากรภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นจึงขอกล่าวถึงรายละเอียดของหลักธรรมาภิบาลดังนี้

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และ รัชณี ภูตระกูล (2544) ได้กล่าวถึง ความหมายของหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืนและมีเสถียรภาพ โดยยึดหลักการบริหารจัดการ 6 หลัก ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมายกฎข้อบังคับ

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

ต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล 2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงใจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทนมีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ 3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ 4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ 5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน และ 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงใจให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

เนตรพัฒนา ยาวีราข (2546) ได้กล่าวถึงแนวคิดของแมคคินซี (McKinscy7s Model) ซึ่งได้รับการเผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1980 โดย โรเบิร์ต และ ฟิลลิป (Robert Waterman Tom Peters and Julien Philips) แนวคิดนี้ต้องการนำเสนอว่าประสิทธิภาพขององค์กรธุรกิจเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ 7 ประการ จึงต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 7 ประการของธุรกิจว่ามีลักษณะและมีสถานภาพอย่างไร ดังมีรายละเอียดดังนี้ 1) กลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร 2) โครงสร้าง หมายถึง เป็นโครงสร้างขององค์กรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมถึงขนาดของการควบคุม การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจของผู้บริหาร การแบ่งโครงสร้างงานตามหน้าที่ ตามผลิตภัณฑ์ ตามลูกค้า ตามภูมิภาคได้อย่างเหมาะสม 3) ระบบ หมายถึง กระบวนการและลำดับขั้นการปฏิบัติงานทุกอย่างที่เป็นระบบที่มีความต่อเนื่องสอดคล้องประสานกันทุกระดับ 4) รูปแบบ หมายถึง การจัดการที่มีรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะองค์กร เช่น การสั่งการ การควบคุม การจูงใจ สะท้อนถึงวัฒนธรรมองค์กร 5) การจัดบุคคลเข้าทำงาน หมายถึง การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 6) ทักษะ หมายถึง ความเชี่ยวชาญในการผลิต การขาย การให้บริการ และ 7) ค่านิยมร่วม หมายถึง ค่านิยมร่วมกันระหว่างคนในองค์กร ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แบบจำลองนี้เป็นการพิจารณา และวางแผนการกำหนดกลยุทธ์ในองค์กรโดยการประสานองค์ประกอบทั้ง 7 ตัว ให้สอดคล้องกัน ตัวแปรแต่ละตัวมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรเริ่มตั้งแต่การ

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

กำหนดกลยุทธ์องค์การเกี่ยวกับการพิจารณา โครงสร้างองค์การ เป้าหมายขององค์การ ระบบการดำเนินงาน ทักษะที่ใช้ในการทำงาน บุคลากร รูปแบบพฤติกรรมของพนักงานและเป้าหมายที่ต้องการ

สรุปได้ว่า ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องคำนึงถึงหลัก 7 ประการ ได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ รูปแบบ การจัดบุคคลเข้าทำงานทักษะและค่านิยมร่วมโดยทุกส่วนต้องประสาน สอดคล้องไปด้วยกันอย่างดี ในส่วนของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาเองก็สามารถประยุกต์หลักการที่กล่าวมานี้ ไปใช้ในการบริหารงานได้เช่นกัน กล่าวคือ การวางแผนงบประมาณ การกำหนดผลผลิต และการคำนวณต้นทุน การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ และการตรวจสอบภายใน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์ กำหนดโครงสร้าง ออกแบบระบบการทำงาน จากนั้นก็จัดหาบุคลากรเข้ามาทำงานให้เหมาะสม โดยมีการพัฒนาทักษะความสามารถในการทำงานอย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้ค่านิยมร่วมที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมา

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ที่มาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิต ที่ยึดหลักความพอเหมาะ พอดี มีเหตุผลและความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ทำอย่างต่อเนื่องยาวนานดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์อีกทั้งได้พระราชทานพระราชดำริให้แก่คนไทยนำไปปฏิบัติตั้งแต่ปี 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี – พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่ในเวลานี้”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2517 (สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549 : 10) ความตอนหนึ่งว่า “.....คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัยว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งทันสมัยใหม่แต่เราอยู่พอมีพอกินและขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอยู่พอกิน ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่เรามีความพอยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบ

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

กับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้.....” พระบรมราโชวาทนี้ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีความสอดคล้องกับสภาวะของประเทศและของประชาชนอาจทำให้เกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงค่อยสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นเน้นพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

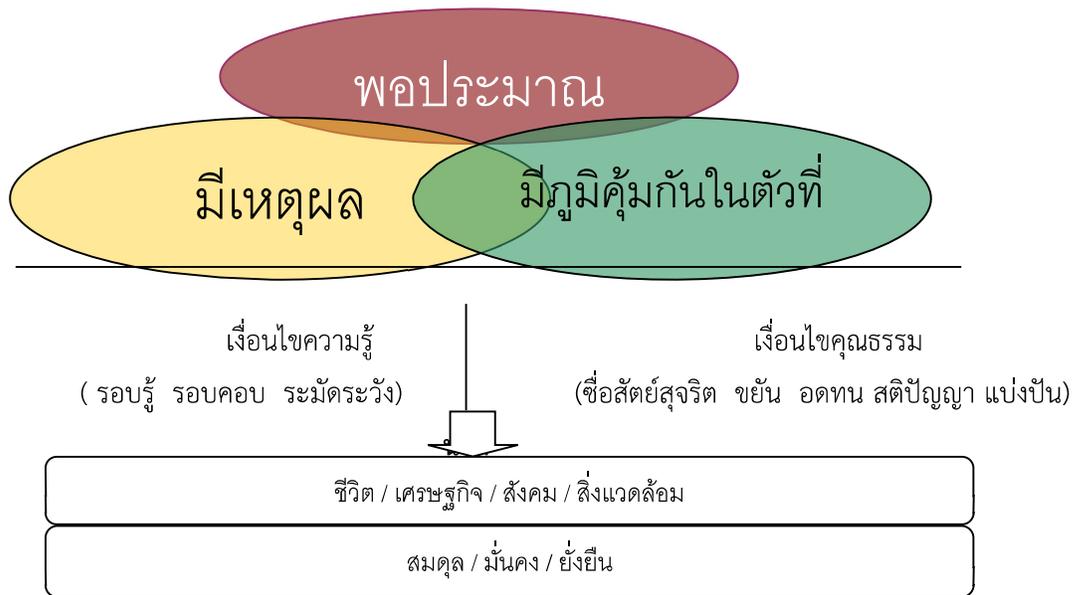
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการพัฒนาชุมชน (2548 : 1) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในรัชกาลโดยทรงยึด ประโยชน์สุข ของประชาชนชาวไทยเป็นเป้าหมาย การดำเนินการในทุกโครงการเป็นไปโดยประชาชนเป็นผู้ได้ประโยชน์แท้จริงตลอดเวลาจะเห็นได้ชัดถึงพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม นั้น เป็นนโยบายที่สั้นที่สุดในโลก คือมีแค่เพียงประโยคเดียว แต่การดำเนินการตามนโยบายนั้น กลับยาวนานต่อเนื่องและจริงจังที่สุดในโลกอีกเช่นกัน

กรมการพัฒนาชุมชน (2548 : 3) ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ 1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลามุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา, 2. คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน, 3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกันดังนี้ 3.1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ, 3.2) การมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ, 3.3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล, 4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับความพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้รอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 สรุปกรอบแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2548 : 34)

3. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2541 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550 : 12) ความตอนหนึ่งว่า “...คำว่าพอเพียงมี

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

ความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีกไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เท่านั้นแต่มีความหมายพอมีพอกิน พอมีพอกิน ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...” “...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอแม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...” “...Self- Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่นอยู่ได้ด้วยตัวเอง...” “...คนเรากล้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อยถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่ เศรษฐกิจมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียงหมายความว่า พอประมาณไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คืออยู่เป็นสุข...”

สุรีพร เอี้ยวถาวร (2550 : 10) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบกับการวางแผน การตัดสินใจและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

นิคม มุสิกคามะ (2542 : 263) ให้ความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางพัฒนาตามทฤษฎีใหม่ที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสังคมโลกได้อย่างสง่างามน่าภูมิใจโดยที่สามารถผลิตทรัพยากรได้ตามภูมิปัญญา และเทคโนโลยีแบบไทย มีความพอเพียงในครอบครัว ชุมชน มีความเข้มแข็งช่วยตนเองได้ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับหลักคำสอนในศาสนา มีสังคมที่สงบสุขกินดีอยู่ดีขึ้น การผลิตอุดมสมบูรณ์พอเพียงที่จะค้าขายไปยังต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (2550 : 39) ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะฟุ้งเฟ้อ สร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอจะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย มีความหมายที่ชัดเจนไม่ยากแก่การรับรู้และนำไปปฏิบัติ ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานของความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอก รองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็มแต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำ”

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์และความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนพากเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงหมายถึง การรู้จักประมาณ ทำมาหากินได้ให้พอมีพอกินไม่เดือดร้อน ไม่สุรุ่ยสุร่าย รู้จักประมาณความพอดี โดยเรารู้ความต้องการของเรากับความความสามารถที่จะสนองความต้องการนั้น เป็นเศรษฐกิจบูรณาการที่เชื่อมโยงชีวิตจิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีดุลยภาพ

แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามวิถีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินการได้ผ่านแนวทางดังต่อไปนี้

1. **การจัดทำและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสมและความต้องการที่แท้จริง** สถานศึกษาศูนย์จัดทำงานงบประมาณโดยพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่และลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

2. **การวิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน** ก่อนการจัดทำงานงบประมาณ ควรมีการวิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณสอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายขององค์กร

3. **การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดทำงานงบประมาณ** ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำงานงบประมาณ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและการยอมรับร่วมกัน

4. **การติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ** ควรมีระบบติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่าย และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการบริหารงบประมาณในอนาคต

5. **การประสานสัมพันธ์กับชุมชน** สร้างความร่วมมือกับชุมชนในการจัดหาทรัพยากรหรือการสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาและลดภาระงบประมาณ

การนำแนวทางเหล่านี้ไปปรับใช้จะช่วยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมความยั่งยืนในการดำเนินงานของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากที่นำเสนอข้อมูลที่อธิบายมาข้างต้น ผู้เขียนจึงขอนำเสนอผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการทบทวนเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามวิถีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พอจะอธิบายเป็นข้อสรุป การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของการบริหารงบประมาณ

1.1 ความพอประมาณ (Moderation): ใช้งบประมาณอย่างสมเหตุสมผล ไม่ฟุ่มเฟือย และคำนึงถึงความจำเป็นเป็นหลัก

1.2 ความมีเหตุผล (Reasonableness): จัดสรรงบประมาณโดยพิจารณาถึงความคุ้มค่าและผลลัพธ์ที่ได้รับ

1.3 การมีภูมิคุ้มกัน (Self-Immunity): จัดเตรียมงบประมาณสำรองเพื่อรองรับเหตุการณ์ไม่คาดคิด

2. แนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

2.1 การวางแผนงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

- (1) วิเคราะห์ความจำเป็นของแต่ละโครงการและกิจกรรม
- (2) ประเมินงบประมาณตามศักยภาพของสถานศึกษา
- (3) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน

2.2 การใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าและโปร่งใส

- (1) ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
- (2) นำทรัพยากรที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- (3) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อช่วยลดต้นทุน

2.3 การจัดหาทรัพยากรอย่างยั่งยืน

- (1) ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก
- (2) จัดหางบประมาณจากหลายแหล่ง เช่น กองทุน การบริจาค โครงการร่วมมือ
- (3) ใช้ทรัพยากรหมุนเวียน เช่น โครงการเกษตรในโรงเรียน เพื่อลดค่าใช้จ่าย

2.4 การติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ

- (1) สร้างระบบติดตามงบประมาณแบบมีส่วนร่วม
- (2) รายงานผลการใช้จ่ายอย่างโปร่งใส
- (3) ปรับปรุงการบริหารงบประมาณตามผลการประเมิน

3. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

งบประมาณถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม 2567

ลดความเสี่ยงทางการเงินและเพิ่มเสถียรภาพของสถานศึกษา
โรงเรียนสามารถพึ่งพาตนเองและลดภาระงบประมาณจากภาครัฐ
สร้างจิตสำนึกด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้กับนักเรียนและบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2548). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ. 2548 ของกรมการพัฒนาชุมชน.**
กรุงเทพฯ: กองวิชาการและแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546.**
กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- นิคม มูลิกะคามะ. (2542). **ทฤษฎีใหม่ในหลวง : ชีวิตพอเพียง.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2546). **การจัดการสมัยใหม่ : Modern managerment.** (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และ รัชณี ภู่อะกุล. (2544). **ธรรมาภิบาล (Good Governance) กับสังคมไทย.**
วารสารนักบริหาร, 2(1), 28-31.
- พนาวัลย์ คำศรีทวีวัฒน์. (2567). **การบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา : แนวคิดทฤษฎี, วารสารมณี
เชษฐารามวัดจอมมณี} ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (มีนาคม – เมษายน 2567), 410-426.**
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2549). **เอกสารการสอนชุดวิชาการคลังและงบประมาณ (หน่วยที่ 9-15).**
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2530). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ศศิวิมล มีอำพล. (2543). **การบัญชีเพื่อการจัดการ.** กรุงเทพฯ: เจ.เอ.เอส.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2565). **รายงานผลการ
ดำเนินงานประจำปี 2565.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2550). **เศรษฐกิจ
พอเพียงปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน กปร.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2550). **คู่มือน้ำใจไมตรี ชื่อสัตย์สุจริตเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ
พ่อหลวงของเรา.** กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุรีพร เอี้ยวถาวร. (2550). **การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้: กรณีศึกษา
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวังนนทบุรี, การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเรียน
การสอน).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนวยการ ท่องโปรง และ ศิริพงษ์ เศาภายน. (2547). **หลักการบริหารงบประมาณและการเงินโรงเรียน.**
กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อินสอน บัวเขียว. (2537). สาระสำคัญการบริหารชุมชน. กรุงเทพฯ: พิราบสำนักพิมพ์.